

המלמד, **שבזמן שמקדשים צום, יש להיות כעצרת** [שבועות ושמיני עצרת], כשם שבעצרת אסורים בעשיית מלאכה, כך בתעניות אסורים בעשיית מלאכה. וביאר רבי זירא, שדווקא לענין עיקר איסור מלאכה, הצום דומה לעצרת, אבל לענין זמן איסור מלאכה אינו דומה לעצרת, שהעצרת אסורה במלאכה גם בלילה, ובתעניות אין איסור מלאכה אלא ביום, כי נאמר בכתוב הנ"ל "קדשו צום קראו עצרה אספו זקנים", לומר, שכשם שאסיפת הזקנים ביום, [שהרי בלילה כל אחד בביתו], כך איסור התעניות במלאכה ביום^נ, ולהלן יתבאר בעזה"י שזמן האסיפה הוא מהבוקר, וכמו כן זמן מלאכה מהבוקר.

זמן אסיפה בתעניות

אמר רב הונא, מצפרא כינופיא, כלומר ביום תענית ציבור, מתקבצים ובאים לבית הכנסת מהבוקר. ואביי ביאר מה הם עושים מהבקר עד הערב.

מהבוקר ועד חצי היום מעיינים בדברים שהם צרכי העיר, שדורשים וחוקרים ובודקים במעשיהם ובעסקי בני העיר, אם יש גזל או חמס ביניהם, ומפייסים את הנגזלים.

ומחצות ואילך מחלקים את היום לשנים, בתחילת הרבע השלישי של היום, קוראים בתורה בפרשת "ויחל משה את פניו ה' אלקיו ויאמר למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בלח גדול ובגד חזקה" (שמות ל"ב י"א) ומפטירים בנביא "דךשו ה' בהמץאו קראוהו בהיותו קרוב" (ישעיה נ"ה). ולאחר מכן, עד סוף היום, היו מבקשים רחמים [=מתפללים]. וענין זה למד מהכתוב, "ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת ה' אלקיהם רבעית היום ורבעית מתנודים ומשתחוים לה' אלקיהם" (נחמיה ט' ג).

דף י"ג

ואין לומר שהקריאה בתורה ובקשת הרחמים תהא בחצי ראשון של היום, והעיון בצרכי העיר יהיה בחצי השני של היום, כי מבואר בכתוב שהתפילה ובקשת הרחמים היא בסוף היום, שנאמר, "ואלי אספו כל תרד בדברי אלקי ישאל על מעל הגולה ואני

^נ תימה אמאי אוכלים ושותים מבעוד יום, כל הלילה נמי היו יכולין לאכול ולשתות, מה אסיפת זקנים ביום, אף צום ביום, אבל בלילה לא. ויש לומר דלא יליף צום מאסיפה אלא לענין עשיית מלאכה, דדווקא מלאכה גמרינן מאסיפה, דהא לא כתיב בקרא אלא אספו זקנים וקדשו צום, אבל אכילה לא כתיב בקרא. [תוס'].